

Årsrapport

2016

Riksmekleren

Kort om denne rapporten

Da det er tale om årsrapportering fra en statlig virksomhet med en liten stab fast ansatte(2), og et relativt homogent virksomhetsområde, har vi – som tidligere – ikke funnet behov for noen omfattende innholdsfortegnelse eller noen omfattende layoutmessige grep for å kunne formidle de fakta som departementet antas å ha behov for i sitt arbeid med Riksmekleren.

Årsrapporten er forsøkt slik innrettet at Riksrevisjonen antas å kunne etterprøve at den er i tråd med det regelverk som gjelder. Endringene i årsrapporteringen de senere år bygger på dialog mellom Riksmekleren og Riksrevisjonen om dette.

Når det gjelder rapporteringen til departementet, har jeg tatt hensyn til den kunnskap departementet får gjennom den samlede kontakten med Riksmekleren i løpet av et driftsår. I tillegg til dialogen om årsrapporten, er det også dialog om budsjettet i løpet av et år. På begge disse dialogarenaene gir Riksmekleren en rekke faktiske opplysninger om virksomheten. I tillegg til dette inviteres de av departementets medarbeidere som ønsker å delta på Riksmeklerens årlige todagers fagkurs for meklerne. Dette er for Riksmekleren et viktig element i informasjonsformidlingen til departementet om virksomheten. Kursene gir alle deltakerne grundig informasjon om Riksmeklerens virksomhet, om faget tariffmekling og om ulike samfunnsøkonomiske forhold av betydning for virksomheten og meklingsarbeidet. Denne informasjonen gis gjennom Riksmeklerens egne faglige bidrag og gjennom eksterne bidrag fra TBU, det fagøkonomiske miljø innenfor ulike sider ved lønnsoppgjørene, fra tarifflivets parter og ulike faglige eksperter innenfor de samfunnsområder de kommende meklingsårene antas å kreve kunnskap om. Dette kaster også lys over meklingsstemaene som Riksmekleren arbeider med og forhold som bemanning, ressursbehov og ressursbruk. I tillegg til denne informasjonen kommer sporadisk kontakt – etter behov – om ressursbehov og forbruk mellom departementet som budsjettmyndighet og Riksmekleren som institusjon. Det informeres fra Riksmeklerens side også om meklinger har ført til løsning eller ikke, og om opphør av konflikter som har oppstått. Summen av all denne informasjonen gjør at det – etter Riksmeklerens syn – ikke er det samme behov for veldig omfattende og detaljert rapportering på alle punkter i årsrapporten.

Det har heller ikke vært merknader fra Riksrevisjonen knyttet til årsrapporteringen for 2015, som tilsier endringer på dette punkt for 2016.

Også i årsrapporten for driftsåret 2016 er det foretatt mindre endringer i rapporteringsmetodikken i forhold til første utgave av 2014, basert på DFØ's nye Veiledningsnotat/2017 – Årsrapport for statlige virksomheter av januar 2017. Ettersom DFØ sin mal er av generell karakter, og trolig mer treffende for større virksomheter enn for Riksmekleren, er det på enkelte punkter foretatt forenklinger i vår rapportering. Departementets føringer i tildelingsbrevet er også brakt til anvendelse.

Rapporten legges ut på Riksmeklerens nettside etter at den er endelig ferdigstilt og levert Arbeids- og sosialdepartementet og Riksrevisjonen. Den sendes adressatene i forkant som forutsatt innen 15.03 2017.

Del I Leders beretning

Riksmekleren er en uavhengig institusjon som mekler i tariffkonflikter hvor det er brudd mellom partene i forhandlingene om opprettelse og/eller fornyelse av tariffavtale. Meklingen er obligatorisk, idet tariffrettslige kampmidler ikke kan tas i bruk uten at mekling har vært gjennomført.

Riksmeklerens samfunnsoppdrag er å bidra til at de tariffparter som i den tvungne meklingen ser seg mer tjent med en minnelig løsning enn med en konflikt, kan få slik meklingsfaglig bistand at de kan nå frem til et rimelig forlik, jf. redegjørelsen nedenfor. Idet samfunnsoppdraget er nokså entydig, har heller ikke dette driftsåret reist kompliserte eller overordnede prioriteringsproblemer. Målet er å skape mest mulig arbeidsfred, og all aktivitet og ressurser er satt inn for å nå målet. For ytterligere informasjon om mål og måloppnåelse se del II, pkt 1.2 følgende, nedenfor.

Forbundsvis oppgjør i et hovedoppgjørår gir det høyeste antall innkomne meklingsaker. Det blir vesentlig færre meklingsaker hvis det er samlet oppgjør i hovedåret. I mellomoppgjørår er det klart færrest meklingsaker, idet forhandlings- og meklingstemaet er begrenset. Mengden innkomne saker er bestemmende for hvilke meklingsressurser som må settes inn for å betjene behovet for mekling. Året 2016 – sett under ett – ligger noenlunde på gjennomsnittet med 114 antall innkomne meklingsaker¹, dersom man vurderer det i et 20 års perspektiv. Det samme er situasjonen mht antall konflikter sett i forhold til antall meklede saker, dog slik at prosenten saker med streik ligger i det lavere sjikt sett over sammenligningsperioden. Det oppstod 13 konflikter i 2016.

---

¹ Med meklingssak menes her et innført saksnummer. Enkelte meklinger med kun ett saksnummer kan kreve mekling i 1- 2 uker (så som f. eks. Frontfagsoppgjøret i privat sektor i et hovedoppgjørår), mens andre meklinger med flere saksnumre (dvs. innkomne meklingsaker som mekles parallelt) kan være ferdig meklet på 1-2 dager. Av hensyn til sammenlignbar statistikk bygger statistikk og omtale i årsrapporten på journalnumre. Det er således ingen automatisk sammenheng mellom antall meklingsdøgn/dager/timer og antall saksnumre.

I saker hvor en eller begge parter ser seg mer tjent med en konflikt enn en minnelig løsning, kan meklingsinstituttet uansett meklingsinnsatsens omfang eller valg av mekler(e) og/eller meklingsmetodikk ikke avverge at det blir en konflikt. Men selv om en mekling ikke har ført til en minnelig løsning i første forsøk, kan meklingsarbeidet likevel ha ført til at partene lettere og raskere kommer frem til en løsning etter at konflikten har pågått en tid. Dermed vil meklingsinnsatsen i et større perspektiv kunne redusere antall streikedøgn, og derved ulempene og kostnader for partene i interessetvisten, tredjeparter og for samfunnet. Det er også eksempler på at meklingsarbeid forut for og i perioden med konflikt har virket konfliktdependende på neste reforhandling av avtalen mellom partene. Erfaringsvis ser man at mange avtaleløsninger eller eventuelt forslag fra meklere etter partenes anmodning, etter at en konflikt har pågått en tid, har svært mange felles trekk med de løsningsmodeller som var fremme under meklingen. Det er relativt sjelden at partene bilateralt utvikler helt nye løsningsmodeller i konfliktperioden.²

Etter å ha analysert meklingsaker og konflikter på bakgrunn av de opplysninger som Riksmekleren har fått før, under og etter meklingen, vurderes det slik at de konflikter som har inntruffet i 2016 uansett ikke kunne ha vært avverget ved mer eller annerledes mekling eller forberedelse til mekling. Det er – og skal være – partenes beslutning om de ser seg mer tjent med en minnelig løsning enn med en konflikt i den enkelte meklingsak. På den annen side er det på det rene at flere potensielle konflikter faktisk har blitt avverget i 2016, og at inntrufne konflikters varighet har blitt forkortet. Riksmekleren er således tilfreds med måloppnåelsen på dette punkt.

Fra tid til annen foretas det mekling også etter at en konflikt har oppstått. Noen ganger er grunnlaget den obligatoriske meklingen etter 30 dagers konflikt, men ofte vil det være en samtykkebasert mekling etter anmodning fra partene eller etter innkalling fra Riksmekleren. Riksmekleren analyserer løpende hvorvidt og i tilfelle hvordan, og ikke minst når, meklingen skal gripes an når parter er i konflikt. Riksmekleren er etter en samlet vurdering svært tilfreds med meklingsinnsatsen i sakene hvor det er meklet under en konflikt.

To av Riksmeklerens viktigste satsingsområder i perioden 2014-2016 har vært rekruttering av godt egnede meklere og kompetanseutviklingstiltak for meklerne. Det har vært arbeidet grundig med rekruttering siden høsten 2013. Dette arbeidet har fortsatt også inn i 2017. Det er et kontinuerlig fokusområde. Å ha de rette

---

² Se nærmere om dette Dalseide, Nils: Mekling i interessetvister i "Fred er dog det beste..." Riksmekleren gjennom 100 år, side 74-75.

meklerne mht kompetanse og tilgjengelighet, er de mest avgjørende innsatsfaktorene mht å nå Riksmeklerens mål.

Det er en økt tendens til at meklernes arbeidsgivere i mindre grad enn før, er innstilt på å avgi arbeidskraft til meklingsinstitusjonen. Dette skyldes bl.a. strammere krav til produksjon og effektivitet i domstolene og samtidig foretatt budsjettmessige nedskjæringer med påfølgende inndragning av dommerstillinger i første- og anneninstansdomstolene. Dersom denne tendensen tiltar, representerer det en helt ny type utfordring for tilgjengelighet og meklingskapasitet når det kommer inn mange bruddmeldinger samtidig. De fleste av meklerne er imidlertid selv svært positive til å bli tilkalt, og tar etter meklingsinstitusjonens vurdering et stort samfunnsansvar. Riksmekleren arbeider videre sammen med meklerne og andre for å kunne komme med ulike tiltak for å løse denne utfordringen.

Det er en tendens til mer omfattende meklingsaker som krever flere meklere samtidig, typisk meklingsprosedyrens overenskomstområde 9 i 2016. Den krevde som eksempel fem meklere samtidig. Det forutsetter at man har flere meklere med rett kompetanse å ta av, og at de har god tilgjengelighet. Denne type meklingsaker, sammenholdt med ulike begrensninger i å kunne mekle på meget kort varsel, gjør at det fortsatt er nødvendig å rekruttere flere meklere for å møte det antatte meklingsbehovet i hovedåret 2018. Meklere som har fratruddet er erstattet med nye, og korpsets samlede kapasitet anses ut fra det vi vet nå – å være passende (februar 2017). Riksmekleren bestreber seg på at det – sett over tid – skal være en hensiktsmessig kjønnsbalanse i meklerstaben.

Internutdanningen av meklerne (bestående av bl.a. skulder til skulder meklingsopplæring, teoretisk og praktisk kursing) har vært betydelig videreutviklet fra 2013 frem til kurset som ble avholdt i 2016. Dette arbeidet fortsetter i mars 2017, og kompletterer meklerutdanningen på enkelte meklingsfaglige områder i løpet av en tre-årsperiode. Å skaffe meklerne god kunnskap om de grunnleggende økonomiske parametere av betydning for tariffparters krav og tilbud og om faktagrunnlaget i sannsynlige problemstillinger i kommende meklingsaker, samt aktuelle meklingsfaglige verktøy er nødvendig for at institusjonen skal nå sine mål.

Kompliserte og langvarige meklingsaker har blitt betjent av to meklere av hensyn til å utvikle kompetanse hos flere i korpset på vedkommende tariffområde spesielt og i meklingsfaget generelt, samt å sikre at meklingsaker fortsetter selv om en mekler skulle få forfall, eller fratruddet. I meklingsaker med særlig stor streikefare har det også vært nødvendig med to meklere for å sikre at enhver meklingsløsningmulighet har vært forsøkt.

Vi har innhentet evalueringer hos de partene som har hatt flest meklingsaker til behandling, og fått meget gode tilbakemeldinger så vel på meklerkorpset som på de meklingsene som har vært gjennomført. Både kompetanseutviklingsarbeidet og meklingsopplegget vil således bli videreført i det vesentlige etter samme mønster.

Fra høsten 2013 ble det iverksatt tiltak for å forbedre arbeidsmiljøet. Tiltakene har fortsatt i 2014-2016 og har så langt vært meget vellykket, idet trivselen og innsatsen er stor så vel hos de faste ansatte, meklerne og vikarene. Dette viser seg tydeligst gjennom kompetanse- og arbeidsmiljø-aktiviteter som f. eks. det årlige meklerkurset og i den løpende kontakt mellom medarbeiderne. Vi går inn i 2017 med en god lagånd og tro på at meklingsmaskineriet skal kunne håndtere 2018 godt.

Meklingskompetanse er av betydning på flere områder både i samfunnet vårt, og utenfor landets grenser. Riksmeklerens utvidede ansvarsområde innenfor løsning av tvister innenfor fiskerisektoren har vist at gevinster kan oppnås ved at meklings benyttes som en måte å løse uenigheter på. Det fremstår som sannsynlig at meklings også har potensiale for å kunne benyttes innenfor uenigheter i kollektivavtaler på et bredere felt.

Også internasjonalt er utvikling av konfliktløsningsinstitusjoner og konfliktløsningskompetanse viktig for arbeidsfred og fredelig samhandling. I 2016 har Riksmekleren mottatt utenlandske delegasjoner bl.a. fra Colombia og har stilt seg positiv til samarbeid om kompetanseoverføring innenfor institusjonsbygging og konfliktløsning i interessekonflikter i arbeidslivet. Riksmekleren har – på basis av å ha gjennomført kompetanseoverføring til rumenske myndigheter og arbeidslovsparter i oktober 2015 et godt fundament for bidrag til institusjonsbygging og konfliktløsningsprosesser i land som ønsker slik samarbeidsbasert bistand.

Det har også vært et mål for Riksmekleren å videreutvikle det praktiske samarbeidet med Arbeidsretten mht gjensidig bistand på kontorsiden, og utlån av lokaler til hverandre der det trengs. Samarbeidssystemet har vært videreutviklet også når det gjelder anskaffelser som begge institusjoner har behov for, og på HMS-arbeid. Dette arbeidet vil fortsette.

Når det gjelder ressursbruken vår sett i forhold til verdien av oppnådde resultater, synes det åpenbart at samfunnets gevinster ved at flere konflikter i form av streik og/eller lockout enten helt avverges eller bringes til opphør på et tidligere tidspunkt enn partene selv eller andre ville ha klart, med særdeles god margin overskrider institusjonens driftskostnader. Det foreligger lite forskning om hvor mange av

interessetvistene som ville ha endt med konflikt om man tenker seg institusjonens eksistens og innsats borte, men partene selv opplyser ved flere anledninger at den løsningen som ble oppnådd ville de ikke ha kunnet oppnå uten den bistand de fikk. Enkelte konflikter med mange arbeidstakere i streik over noe tid og mange rammede tredjeparter samlet kan koste samfunnet flere titalls millioner kroner, undertiden endog noen hundre millioner – alt avhengig av samfunnssektor, antall streikende og varighet.

Ovenstående er en kortversjon av virksomhetens mål og måloppnåelse. Samtlige elementer i fremstillingen utdypes i ulike perspektiver nedenfor.

Oslo, 15. mars 2017.

Nils Dalseide

Riksmekler

Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall

1. Generelt om virksomheten

1.1. Kort om meklingsinstitusjonen

Institusjonens oppgave er å mekle i interesselvister mellom partene i arbeidslivet, dvs. tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Hovedformålet er å hjelpe partene til å unngå konflikt og derved bevare arbeidsfreden. Rettstvister hører under Arbeidsretten.

Meklingsinstitusjonen er en faglig uavhengig institusjon, som administrativt sorterer under Arbeids- og sosialdepartementet. Kontorlokalene ligger i 7-9 etasje i Grensen 3, Oslo. Om virksomhetens medarbeidere se pkt.4.5 nedenfor.

Tariffavtalene i Norge er vanligvis toårige, med adgang til regulering av de økonomiske forhold i mellomåret. I 2016 var det hovedoppgjør med forbundsvise oppgjør. Inneværende år, 2017, vil således være et mellomår.

De aller fleste meklinger foregår i perioden mars-juni så vel i hovedoppgjørsår som i mellomår, men det kan finne sted meklinger når som helst på året. Tendensen de siste 2-5 år er at meklingene i større grad enn tidligere sprer seg utover hele året, og at flere går over på neste kalenderår. Dette er det partene som styrer, ved at de selv bestemmer når de forhandler og når de eventuelt bryter, og institusjonens oppgave er å tilpasse seg til å betjene meklingsbehovet når det måtte inntreffe. Typisk er det flere reforhandlinger av tariffavtalene med virkning fra 2016, som partene først brakte inn til mekling sent på høsten 2016. Den omstendighet at tariffpartenes forhandlinger trekker ut i tid i forhold til tariffavtalens utløpstidspunkt, medfører således flere meklinger i november og desember i hovedoppgjørsår og over i januar-mars i kommende mellomår. Det er partene som avgjør virkningstidspunktet for sine tariffavtaler, og hvilke videreføringsklausuler som gjelder. Det er også partene som bestemmer forhandlingstidspunktet og bruddtidspunktet. Ettersom virkningstidspunktet for tillegg ikke påvirkes av meklingstidspunktet dersom det blir en forhandlingsløsning eller meklerens forslag aksepteres, er det ingen avgjørende nedside forbundet med denne praksisen.

Arbeidsmengden for Riksmekleren varierer betydelig mellom år med mellomoppgjør og år med hovedoppgjør. Dette henger sammen med at i privat sektor er mellomoppgjørene sterkere samordnet enn i hovedoppgjørene. For eksempel foregår mellomoppgjørene nesten alltid mellom hovedorganisasjonene, mens hovedoppgjøret oftest foregår på forbundsnivå. Både etter et hovedoppgjør og et mellomoppgjør vil det i privat sektor normalt være bedriftsvise lokale lønnsforhandlinger, men uten konfliktrett.

I offentlig forvaltning er oppgjørene alltid samordnet. Også i offentlig forvaltning vil det i etterkant normalt være lokale forhandlinger uten konfliktrett, men innenfor sentralt avtalte rammer. De offentlige oppgjørene trekker sjeldnere ut i tid enn i privat sektor. I offentlige foretak foregår forhandlingene på to nivåer, først sentralt mellom hovedorganisasjonene og deretter mellom de enkelte virksomheter og lokale arbeidstakerorganisasjoner. En minnelig løsning i interessetvisten forutsetter enighet på begge nivåer.

I et hovedoppgjør vil, i tillegg til økonomiske spørsmål, både fellesbestemmelser og forhandlingsbestemmelser være oppe til revisjon. I et mellomoppgjør er det i hovedsak bare de økonomiske bestemmelser som revideres. Det forekommer også at partene i hovedoppgjøret blir enige om lønnsreguleringene også for andre avtaleår, slik at det ikke blir noe mellomoppgjør.

I Norge kan antall landsomfattende tariffavtaler anslås til mellom 600 og 700, hvorav de aller fleste i privat sektor.

1.2. Riksmeklerens samfunnsoppdrag, visjon og målangivelser

1.2.1. Riksmeklerens samfunnsoppdrag

Riksmeklerens **samfunnsoppdrag** er – gjennom mekling – å bidra til at arbeidsfreden opprettholdes i så stor grad som mulig.

1.2.2. Visjon

Riksmeklerens **visjon** er:

Gjennom meklingsfaglig kompetanse å kunne tilrettelegge for minnelige løsninger mellom tariffparter i interessetvister i alle meklingsaker der det ikke er utelukket som følge av partenes posisjoner eller intensjoner.

1.2.3. Målangivelse

Riksmeklerens **målangivelse** er:

Å bidra til at alle tariffvister som er egnet til å løses ved mekling ender med en minnelig løsning mellom tariffpartene.

Ettersom virksomheten ikke har innflytelse på antall og type meklingsaker som kommer inn, gir det liten mening (f. eks. styringsfaglig) med kvantitative eller kvalitative undergrupper av hovedmål og delmål.

Det kan heller ikke ses at en slik oppdeling i seg selv vil kunne medføre noen høyere grad av målretting av ressursbruken, høyere grad av måloppnåelse, eller være et bedre verktøy for evaluering fra virksomhetens egen side eller fra andre. Dersom målangivelsene skal kunne innebære et effektivt styringsverktøy for virksomhetens kjerneområde vil de måtte være av overordnet karakter.

1.2.4. Virkemidler og innsatsfaktorer

Riksmeklerens virkemidler for å oppfylle visjonen og å nå målangivelsen ovenfor, er summen av den kompetanse meklingskorpset rår over og tilgangen til meklere som raskt kan påta seg meklinger. Man må ha meklere som er i stand til å lede omfattende, kompliserte og særlig konfliktutsatte meklinger med flere parter. Noen ganger vil meklinger kreve to eller flere meklere, dels av hensyn til interessetvistens karakter og kompleksitet og dels av hensyn til meklingsens varighet, herunder at en mekling ikke stanser opp fordi om en mekler får uventet forfall. Dels vil det bli benyttet to meklere av hensyn til den samlede kompetansebygging i meklingskorpset.

Innsatsfaktorene er således antall tilgjengelige meklere og deres meklingsfaglige kompetanse. I tillegg kommer den kompetanse seniorkonsulent Anne Brænden og korpset av vikarer innehar.

1.2.5. Aktiviteter

De viktigste aktivitetene – i tillegg til innsatsen fra meklere og kontorpersonale i forbindelse med selve meklingene – består i å utvikle kompetansen i meklingskorpset og i administrasjonen slik at alle innsatsfaktorer av betydning for å nå resultatmålene er til stede. Det er nærmere redegjort for aktivitetene nedenfor. Det ligger i oppgavens natur at det å ha en god beredskapskapasitet er fundamentalt avgjørende for institusjonens evne til å lykkes.

Mens den enkelte mekling pågår er det avgjørende å ha god tilgang på kompetent saksbehandlerpersonell. Det kan noen ganger være delegasjoner på over 50 personer. I flerpartsmeklinger kreves det således kompetanse og arbeidskapasitet å drifte de tjenestene partene etterspør. Det drives derfor et løpende arbeid med å skaffe tilstrekkelig tilgang til kvalifiserte vikarer og kompetanseutvikling av disse samt av Riksmeklerens faste ansatte.

1.2.6. Brukereffekter

Mange tariffparter blir enige gjennom bilaterale forhandlinger og deres interessedvister kommer derfor ikke til mekling. Det alt overveiende antall av tariffparter som kommer til mekling ønsker prinsipalt en minnelig løsning som det ikke har vært mulig for dem å komme frem til gjennom deres bilaterale dialog. Det er denne gruppen som er hovedmålet for meklingsinnsatsen. Disse partene kan også i størst grad nyttiggjøre seg mekling med hjelp fra en nøytral tredjepart. Ettersom minst 80 % av meklingssakene ender med en minnelig løsning, er de samlede brukereffektene betydelige i form av fravær av forstyrrelser i tjenesteproduksjon og verdiskaping. Hvor mange saker som ville ha blitt løst i minnelighet om meklingsinstitusjonen ikke fantes, er – så langt – ikke nærmere analysert. De fleste parter ville – uansett om meklingsbistand ikke var tilgjengelig – likevel foretrukket en minnelig løsning fremfor en konflikt. Effekten av mekling må antas å være størst der begge parter prinsipalt ønsker en løsning men ikke selv har kunnet finne frem til en løsning begge kan leve med.

At de fleste interessedvister kan løses ved mekling må antas å ha betydning for samfunnets samlede verdiskaping. Det har også betydning for partenes videre samarbeid at de har kunnet samhandle slik at uenigheter og konflikter har kunnet løses ved uavhengig bistand. Beregninger på enkelte tariffområder har vist at det for partene kan avverges tap på flere hundre millioner kroner som følge av at meklingen ender med en minnelig løsning og arbeidsfreden derved bevares. Å avverge konflikter vil – sett over noen år – ha stor samfunnsøkonomisk betydning. Ressursbruken har så langt gitt de ønskede resultater.

1.2.7 Samfunnseffekter

Særlig i offentlig sektor, men også i privat sektor, rammes ikke bare partene av virkningene av bruk av kampmidler (streik og/eller lockout). Tredjeparter, nemlig de som bruker de tjenestene som produseres på vedkommende tariffområde, kan oppleve store verditap og betydelige ulemper som følge av bruk av kampmidler. Ulike beregningsmodeller har vært benyttet for å bedømme hva streik/lockout samlet sett koster partene og samfunnet for øvrig, med korreksjon for eventuelle besparelser/gevinster på kort og lang sikt. Uavhengig av modellvalg er det også for tredjeparters samlede tap tale om mange millioner kroner, dersom en konflikt varer over noe tid og omfatter mange streikedøgn. Undertiden vil også arbeidsgivere som sysselsetter ansatte som rammes av konflikter i egenskap av tredjepart, oppleve tap ved at ansatte ikke kommer seg på arbeid f. eks. ved konflikter i utdanningssektoren eller i transportsektoren.

Det har også en generell effekt på verdiskapingen i landet at det jevnt over er arbeidsfred og ikke for mange forstyrrelser i tjenesteproduksjonen overfor så vel innenlandske som utenlandske kunder/samarbeidsparter/brukere.

Sett over år, må det antas at det å skape minnelige løsninger er en aktivitet som har stor økonomisk betydning for samfunnet. Det må antas at verdien av velfungerende institusjoner innebærer en betydelig samfunnsøkonomisk verdi.

2. Særlig om riksmeklinger

Riksmeklinger, dvs. meklinger knyttet til landsomfattende tariffavtaler der det legges ned forbud mot arbeidsstans, utgjør normalt hoveddelen av arbeidet.

Tabell 2.1 Oversyn riksmeklingsaker

Oversyn riksmeklingsaker

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tingingsløysing/trekt attende før mekling	3	4		7	3	7		2	2	4
Tingingsløysing under/etter mekling	3	6	11	15	7*	23	4	12	2	54
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming	9	24	21	62	16	42	10	69	17	41
Mekling avslutta utan resultat	1	9	1	13	1**	17	2	12	2	13
Konflikt										
Mekling avslutta utan resultat	1				1	2	1			2
Ingen konflikt										
Ferdig handsama saker i alt	17	43	33	97	28	91	17	95	23	114
Under handsaming		2								

* 2011-014 Tariffavtale som følger svensk rett – Medlingsinstituttet Stockholm

** 2011-013 Streik iverksatt 20.05.2011. Avsluttet 22.05.2011.

Som det fremkommer av ovenstående ble det i 2016 behandlet 114 riksmeklingsaker. Det ligger i normalområdet for hovedår med forbundsvise oppgjør, om man ser det over tid.

Andelen særlig krevende meklingsaker av det samlede antall innkomne meklingsaker er det vanskelig å anslå noe gjennomsnitt for, men det kan regnes som sikkert at andelen krevende meklingsaker ikke har vært mindre i 2016 enn det som vanligvis er tilfelle. Meklingen i Spekter Overenskomstområde 9, krevde fem meklere, og flere saker har krevd enormt mange meklings timer (flere meklere og mange timer), typisk interessetvistene i havnene (NTF- NHO Logistikk og transport) og interessetvistene vedrørende lokomotivførerne i NSB (Norsk Lokomotivmannsforbund – Spekter).

Oversyn rikskonflikter

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tingsløyving		4		1	1		1	9	1	6
Ny mekling										
Framsett framlegg vedteke/til avstemming	1	5		10		11	1		1	5
Lønnsnemnd			1	2		6		1		2
Framleis konflikt								2		
Samla tal på konflikter	1	9	1	13	1	17	2	12	2	13
-Konflikt frå året før										
- Konflikt etter mekling utan resultat	1	9	1	13	1	17		9		13
- Konflikt etter nedstemt framlegg								3		

Som det fremkommer ovenfor varierer det nominelle antall konflikter mellom hovedoppgjørår og mellomår. Det varierer også ikke ubetydelig mellom hovedoppgjørårene. For perioden 1994-2004 er

gjennomsnittlig konfliktprosent om lag 18,13. Konfliktprosenten i 2016 ligger omtrent på snittet sett over år.

Det foreligger ikke opplysninger som skulle tilsi at det i 2016 oppstod konflikter i meklingsaker hvor begge parter ønsket en minnelig løsning fremfor en konflikt. Det er således ingen holdepunkter for at noen av konfliktene i det hele tatt kunne ha vært avverget ved meklingsarbeid. Derimot er det godt bevisgrunnlag for å anta at flere konflikter ville ha oppstått og/eller fortsatt hvis det ikke var for meklingsinstitusjonens meklingsarbeid.

3. Kretsmeklinger

Kretssaker er et viktig arbeidsområde for Riksmekleren. I det alt vesentlige dreier disse sakene seg om krav om oppretting av tariffavtaler i bedrifter som ikke er organisert i en arbeidsgiverorganisasjon. Kretssakene har blitt færre i de senere år, dersom man ser trenden over en lang tidsperiode. På den annen side har enkelte kretssaker medført noe mer arbeid enn tidligere, og utløst konflikter av noe lengre varighet enn det som har vært vanlig før. Etter avtale med departementet orienteres det fra Riksmekleren om kretssaker hvor meklingsarbeidet har vært forgjeves, og konflikt ikke har vært til å unngå.

Tabell 3 Oversyn krinsmeklinger**Oversyn krinsmeklinger**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trekt attende/satt på vent før mekling	18	7	16	16	8	8	16	11	1	3
Tingingsløysing før mekling	20	2	22	9	21	5	17	6	14	13
Tingingsløysing under/etter mekling	14	8	12	13	14	7	10	9	8	6
Meklingsløysing Framsett framlegg vedteke/til avstemming			1			3				
Mekling avslutta utan resultat Konflikt	3	2	1	4		3	4	2	1	2
Mekling avslutta utan resultat Ingen Konflikt	6	10	1	8	4	5	4	2	5	8
Ferdig handsama saker i alt	61	29	53	51	47	31	51	32	29	32
Under handsaming	2	10	7		12	7	5	11	4	9

Som det fremkommer varierer antallet innkomne kretsmeklingsaker fra år til år. Antallet i 2016 var ikke langt unna gjennomsnittet for perioden. Konfliktprosenten er i det lavere sjikt om man ser en lengre periode under ett.

4. Nærmere om enkelte forhold ved meklingsinstitusjonen i Norge

4.1. Kort historikk

Meklingsordningen i Norge ble etablert ved den første arbeidstvistloven i 1916, og hovedtrekkene i meklingsinstitusjonen og meklingsordningen har vært relativt lite endret siden. Ved vedtakelsen av arbeidstvistloven 2012 (lov om arbeidstvister av 27. januar 2012 nr. 9 – i kraft 1. mars 2012, jf. kgl. res. av 27. januar 2012), ble enkelte av bestemmelsene som regulerer Riksmeklerens virksomhet undergitt en viss grad av tekstlig endring.

Endringene i meklingskapitlet bygger på Riksmeklerens høringsinnspill, og fremstår i gjeldende lov som meget hensiktsmessige for meklingsinstitusjonen. Bestemmelsene ble dessuten ytterligere klargjort, og institusjonens navn ble endret fra Riksmeklingsmannen til Riksmekleren.

Riksmekleren kom i 2014 med en foreløpig evaluering av arbeidstvistloven av 2012 etter anmodning fra departementet. Det er etter vårt syn nødvendig å foreta en ny evaluering av lovens hensiktsmessighet i en ikke for fjern fremtid. Erfaringer fra praktisk meklingsarbeid har medført at Riksmekleren vil ha noen synspunkter på mulige endringer og/eller presiseringer som kan være egnet til å sette meklingsinstitusjonen i stand til å løse flest mulige tariffkonflikter i minnelighet. Riksmekleren vurderer uansett fortløpende om de rettsregler som regulerer virksomheten er hensiktsmessige eller ikke, og vil ta opp eventuelle lovendringsbehov med departementet.

4.2. Fredsplikt

De grunnleggende spillereglene for partene i tariffoppgjørene finnes i arbeidstvistloven og i tjenestetvistloven. Tjenestetvistloven dekker statsforvaltningen mens arbeidstvistloven dekker hele arbeidsmarkedet ellers. Begge lovene har 2 viktige grunnregler:

- Det skal være arbeidsfred så lenge tariffavtalen gjelder. Det betyr at arbeidskamp (streik eller lockout) først kan iverksettes etter at tariffavtalen er utløpt.
- Konflikter kan ikke starte uten at meklingsarbeid først er gjennomført.

4.3. Nærmere om interesselvister

Rettstvistene, dvs. juridiske tvister om innholdet i en tariffavtale som er inngått, behandles som nevnt av Arbeidsretten. Meklingsinstitusjonen behandler bare interesselvister, dvs. tvister om hvordan lønn og andre arbeidsvilkår skal reguleres i en fremtidig tariffavtale. Ofte ender meklingen med at mekleren fremlegger et forslag til løsning. Skal meklingen da kunne gi arbeidsfred, må begge parter akseptere meklingsforslaget. Ikke sjelden ender meklerens arbeid med at det oppstår enighet mellom partene om tariffavtalens innhold. I tilfelle legges partenes enighetsdokument/forhandlingsløsning ved meklingsprotokollen.

Dersom partene ikke finner å kunne bevege sine standpunkter i tilstrekkelig grad til at enighet oppnås, vil det ikke være grunnlag for å fremlegge noe forslag fra meklerens side. I tilfelle ender meklingen med konflikt. Mislykkes meklingen har mekleren ingen sanksjoner ovenfor partene.

I enkelte tilfeller erklærer en part, eller flere parter på samme partsside, under mekling at de ikke ønsker noen ytterligere dialog med sin motpart, eller at de "bryter" meklingen. Etter at fristutløpstidspunktet er inntrådt, er det ingen tilstedeværelsesplikt, og det står enhver part fritt med eller uten begrunnelse å forlate meklingsarenaen. I slike tilfeller er det ikke noe ytterligere å mekle om. Det fremgår da av Riksmeklerens møtebok at begge parter meddelte at interesselvisten ikke kan løses ved ytterligere mekling.

4.4. Frister

For å kunne starte en arbeidskamp må konfliktvarsel sendes motparten. Som regel er det arbeidstakersiden som varsler plassoppsigelse. Slikt varsel må også sendes til meklingsinstitusjonen. I følge arbeidstvistloven må Riksmekleren i løpet av 2 dager ta standpunkt til om man vil legge ned foreløpig forbud mot arbeidsstans. Et slikt forbud nedlegges hvis Riksmekleren antar at «arbeidsstansen enten på grunn av bedriftens art eller på grunn av sitt omfang vil medføre skade for allmenne interesser». Terskelen er relativt lav, og praksis er at forbud nedlegges ved konflikter knyttet til landsdekkende tariffavtaler.

Etter at et midlertidig forbud mot arbeidsstans er nedlagt bestemmer arbeidstvistloven at meklingen må pågå i minst 10 dager før en av partene kan kreve den brutt. Deretter har mekleren 4 dager til å avslutte meklingen. Dette betyr at det minst vil gå 14 dager fra det midlertidige forbudet mot arbeidsstans til en konflikt kan bryte ut.

I følge tjenestetvistloven, som gjelder for statsforvaltningen, kan ikke arbeidskamp iverksettes så lenge mekling pågår. Her har Riksmekleren inntil 14 dager på seg fra han orienteres om forhandlingsbrudd til meklingen starter. Deretter må meklingen pågå i minst 14 dager før en av partene kan kreve den avbrutt. Etter meklingsbrudd har mekleren ytterligere 7 dager på seg til konflikt kan iverksettes. Ved nedleggelse av midlertidig forbud mot arbeidsstans i kommunesektoren kan Riksmekleren beslutte at fristene i tjenestetvistloven og ikke arbeidstvistloven skal gjelde for meklingen.

4.5. Medarbeidere

Riksmeklerens kontor har p.t følgende medarbeidere:

Riksmekler

Nils Dalseide ble i statsråd 21. juni 2013 oppnevnt som ny riksmekler med virkning fra 1. september 2013, og ble den 19. februar 2016 oppnevnt for en ny treårsperiode fra 1. september 2016 til 1. september 2019. Dalseide er i tillegg sorenskriver i Sør-Østerdal tingrett og har således stillingen på deltid.

Administrasjon

Seniorkonsulent i fast stilling 100% - Anne Kjuus Brænden

Kretsmeklere oppnevnt for tidsrommet 01.07.15-01.07.18.

Østlandet krets (Oslo, Akershus, Buskerud, Østfold, Hedmark og Oppland):

Konsulent Inger Tellefsen, Oslo

Lagdommer Dag Stousland, Bærum

Tingrettsdommer Inger-Marie Landfald, Sarpsborg

Sørlandet krets (Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder):

Lagmann Reidun Wallevik, Skien

Vestlandet krets (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane):

Lagdommer Daniel Lunde, Bergen

Trøndelag krets (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag):

Lagdommer Mats Stensrud

Nord-Norge krets (Nordland, Troms og Finnmark):

Lagmann Dag Nafstad, Tromsø

Særskilt oppnevnte meklere fra og med 1. mars 2016 til 1. mars 2018.

Lagdommer Bjørn Lillebergen, Bergen

Lagdommer Carl Petter Martinsen, Bergen

Lagdommer Kine Steinsvik, Oslo

Lagdommer Monica Hansen Nylund, Tromsø

Kst. lagdommer Mats Wilhelm Ruland, Oslo

Sorenskriver Geir Engebretsen, Oslo

Tingrettsdommer Richard Saue, Stavanger

Tingrettsdommer Ola Berg Lande, Oslo

Advokat Elisabeth Stenwig, Oslo

Cand. jur. Adele Matheson Mestad, Oslo

Professor Nils-Henrik von der Fehr, Oslo

Direktør Anne Cathrine Frøstrup, Hønefoss

Det er oppnevnt 2 nye særskilte meklere i 2017, nemlig:

Tingrettsdommer Torkjel Nesheim, Oslo tingrett

Førsteamanuensis Jussi Erik Pedersen, UIT, Tromsø

4.6 Administrative forhold

Riksmeklerens kompetanse er hjemlet i lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister.

På bakgrunn av Stortingets behandling av Prop. 1 S fra Arbeidsdepartementet utarbeider departementet tildelingsbrev som gir de økonomiske rammene for Riksmekleren og en nærmere beskrivelse av bevilgningsmessige forutsetninger, institusjonens oppgaver samt rapporteringskrav.

Virksomheten ledes av Riksmekleren.

4.7 Økonomi

Budsjettet for Riksmekleren er kjent for departementet.

2015 var det første hele året Riksmekleren har kunnet prøve ut den årlige besparelsen som følger av avviklingen av kontorsjefstillingen som den gangen medførte en lønnsutgift på mer enn 700 000 per år. Erfaringen er at vi både i 2015 og i 2016 har klart å utføre alle de oppgaver som tillå kontorsjefen, på tross av at 2016 medførte både arbeid med 100- årsjubileet, innebar mange meklinger og noe arbeid med anskaffelser, samt å løse et omfattende oppdrag med kompetanseoverføring til myndigheter og arbeidslivets parter i Romania.

Det er fortsatt for tidlig å konkludere om en årlig besparelse på minst 700 000 kroner kan fortsette, men vi tar sikte på å oppnå det også i 2017 og 2018. Da man gikk fra to til en saksbehandler, var det avtalen med departementet at det skulle være en midlertidig ordning. Vi fortsetter likevel inntil videre med en slik ordning, og et støttesystem av vikarer. Det tas imidlertid forbehold om at forholdene kan endre seg på dette punkt.

Riksmekleren har hatt slik løpende kontakt med departementet i 2016 om ressursbehov og ressursforbruk som regelverk og retningslinjer forutsetter.

Riksmekleren har forholdt seg til de ressursrammer som departementet har satt for virksomheten. Det ligger i sakens natur at virksomheten på tidspunktet for innsendelse av budsjettforslaget ikke har presise prognoseverktøy for ressursbehov i kommende år. Det er for så vidt tilstrekkelig å peke på den ressursmessige forskjellen på om oppgjøret er forbundsvist eller ikke. Det er heller ikke Riksmekleren som avgjør om det skal være forbundsvist oppgjør, og vi har heller ingen innflytelse på antall brudd. Vi bygger derfor budsjetteringen på erfaringstall. Forekomsten av kompliserte meklinger og av konflikter i det enkelte budsjettår vil også påvirke ressursbehovet.

Del III Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk i 2016.

Det vises til pkt 1.2.1 – 1.2.7 ovenfor med redegjørelse for samfunnsoppdrag, mål og effekter.

Etter en samlet vurdering av ressursbruk og utførte oppgaver og oppnådde resultater er vi tilfreds med situasjonen. Arbeidet med analyse av virkemidler, kompetanseutvikling og resultater vil bli forsterket i de neste årene, da man må regne med forskjellige typer nye utfordringer i tiden som kommer.

1. Samarbeid med Arbeidsretten om innkjøp, lokaler og personell

Riksmekleren og Arbeidsretten er begge administrativt underlagt Arbeids- og sosialdepartementet og lokalisert i samme bygning. Idet begge institusjoner har forholdsvis få ansatte, ble det i 2007 innledet samarbeid på det administrative området. Dette samarbeidet har bl.a. ført til felles telefonsystem og samkjøring av it-systemene. Det ble også samarbeidet når renholdskontrakten og husleieavtalen skulle reforhandles, idet kontraktene har mange likhetstrekk.

Høsten 2013 og i driftsåret 2014 har Riksmekleren og Arbeidsretten gjenopptatt og videreutviklet samarbeidet med sikte på å skape driftsfordeler for staten og derved også besparelser. Dette samarbeidet er utvidet i 2015 og er videreført i 2016. Vi samarbeider således om felles utdanning av saksbehandlere gjennom bl.a. opplæring skulder ved skulder og rotasjon, slik at begge institusjoner kan redusere sårbarhet ved vakanser av ulike slag samt å yte brukerne best mulig service. Også i 2016 har det vært samarbeidet om anskaffelser. Det har hatt stor betydning for Riksmekleren å kunne trekke ressurser på den anskaffelsesrettslige kompetansen til Arbeidsrettens leder. Og det har hatt betydning for statens samlede kostnader at to såpass små statsetater kan samarbeide om felles ressursutnyttelse.

I og med at Riksmeklerens ressursbehov mht medarbeiderkapasitet varierer så vidt sterkt med mengden innkomne meklingsaker, har vi også et samarbeid med Arbeidsretten om vikarer.

I det praktiske arbeidet samarbeides det i forbindelse med ferieavvikling og annet fravær.

Samarbeidet med Arbeidsretten er av profesjonell karakter, og ivaretar den uavhengighet av hverandre som institusjonene må ha.

Når parter i rettstvister for Arbeidsretten ber om det, bistår Riksmekleren med rettsmekling mellom partene.

2. Risikoanalyse mht måloppnåelse

I forbindelse med den løpende dialogen med Riksrevisjonen har Riksmekleren tatt opp alle statlige virksomheters plikt til løpende risikoanalyse, jf. Risikostyring i staten. I møte med Riksrevisjonen redegjorde Riksmekleren for sin analyse av hvilke faktorer som er avgjørende for måloppnåelse og ressursbruk. Risikoanalysen har vært gjenstand for ny gjennomgang i 2016.

Som ovenfor angitt er målet å avverge streik og lockout så langt det er mulig, subsidiært å begrense antall virksomheter og personer i konflikt og atter subsidiært å begrense konfliktperiodens varighet. Dermed begrenses konfliktens økonomiske og praktiske konsekvenser for så vel partene som samfunnet.

Kritiske faktorer i Riksmeklerens virksomhet er:

- a) Å ha meklere med riktig bakgrunn, kunnskap og kompetanse i forhold til oppgaven
- b) Å ha meklere som er tilgjengelige for meklinger når Riksmekleren trenger dem
- c) Å ha tilgang til tilstrekkelig antall meklere til å kunne håndtere hovedoppgjør med forbundsvise meklinger, enkeltmeklinger som krever flere meklere, også i situasjoner med samtidige meklinger og eventuelle konflikter.
- d) Å ha lokaler som kan huse så store meklinger som det kan bli tale om.

For å sikre høyest mulig grad av resultatoppnåelse har Riksmekleren iverksatt følgende tiltak:

1. Rekruttering av flere uavhengige og kompetente meklere, for å kompensere for meklere som slutter og/eller av ulike grunner har redusert tilgjengelighet. Derved vil man kunne møte «topper» i meklingsvolum, som enkelte hovedoppgjør kan medføre. Hovedoppgjørsår med forbundsvise oppgjør er klart mest risikoutsatt.
2. Utarbeidelse av kompetanseutviklingsplan for meklingsfaglig kompetanseheving hos meklerne.
3. Sikring av vitenskapelig grunnlag for meklingsfaglige spørsmål, bl.a. ved utvikling av eget meklingsfaglig materiale, anskaffelse av faglitteratur av betydning for meklingen, og

systematisering og sikring av at faglitteratur er tilgjengelig for meklerne og befinner seg i Riksmeklers lokaler i Grensen 3.

4. Økt samarbeid med miljøer med høy meklingsfaglig kompetanse med sikte på kompetanseoverføring gjennom erfaringsutveksling.

Dette arbeidet fortsetter med sikte på å ha de nødvendige meklingsressurser med den nødvendige meklingskompetanse i 2018 som er hovedoppgjørår hvor man må forvente et betydelig antall meklings saker.

Meklingen i Spekters overenskomstområde 9 i 2016 viste at Riksmeklerens lokaler ikke kunne huse meklingen, dersom partene møtte med fulle delegasjoner. Det er overfor departementet redegjort særskilt for denne meklings karakter og omfang. I samarbeid med partene reduserte partene antall møtende i hver delegasjon, og holdt sine øvrige delegasjonsmedlemmer i egne lokaler. Plassbehovet for denne meklingen har medført at Riksmekleren vurderer å leie tilleggslokaler. Dette spørsmålet er tatt opp med departementet muntlig og er under utredning fra Riksmeklerens side.

3. Inkluderende arbeidsliv

Riksmekleren følger IA-avtalens regelverk. Arbeids- og sosialdepartementet er tillagt oppfølgingsansvaret i forhold til avtalen. Det har ikke vært sykefravær å følge opp fra Riksmeklerens side i 2016.

4. HMS-arbeid

Riksmekleren og Arbeidsretten samarbeider også når det gjelder HMS-arbeid og arrangerer felles kurs og øvelser med jevne mellomrom.

5. Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Alt underlagsmateriale som blir benyttet under mekling er taushetsbelagt informasjon. Det er kun meklingsresultatet som – etter at det foreligger – ikke er undergitt taushetsplikt. Riksmekleren har derfor ikke tilgang på data som kan tilgjengeliggjøres utover det som offentliggjøres løpende på Riksmeklerens internettside (www.riksmekleren.no).

I Meklingsregisteret på hjemmesiden er det gitt en detaljert dokumentasjon av alle riksmeklinger og resultater. Riksmekleren har utvidet informasjonstilbudet til offentligheten mht kretssaker med konflikt.

6. Informasjon

På våre internettsider (www.riksmekleren.no) publiseres løpende informasjon om meklingsvirksomheten med nøkkelinformasjon om hver meklings sak inkludert meklerens forslag. I tillegg er det publisert generelt informasjonsmateriell om meklingsprosessen til pressen. Det har videre vært behov for å informere utenlandske eiere/delegasjonsdeltakere om norsk lovgivning og praksis når det gjelder meklingsarbeid. Det er derfor også utarbeidet informasjonsmateriell på engelsk.

Internettsidene er til stor nytte som informasjonskanal ovenfor interessenter (medier, organisasjoner og myndigheter) og som internt arkivsystem. Brukerinteressen speiler intensiteten i meklingsarbeidet. Antall besøkende på hjemmesiden er periodevis meget stor.

Riksmekleren har til løpende vurdering om det skal gjøres endringer i grensesnittet og i andre elementer på hjemmesiden av hensyn til brukerne. Riksmekleren har ikke funnet behov for å foreta slike endringer i 2016, men arbeider med et mulig anbudsgrunnlag for anskaffelse i 2017.

Informasjonen om institusjonen på hjemmesiden er oppdatert ved årsskiftet 2016-2017.

Riksmekleren har blitt kontaktet av Norsk Redaktørforening om arbeidsforholdene for journalister i gangen i 7. etasje i Grensen 3. Riksmekleren har gitt skriftlig tilbakemelding, og det er avholdt et møte med Norsk Redaktørforening om spørsmålet. Det er fra Riksmeklerens side klargjort at gangen i 7. etasje kun er egnet for korte opphold og at det på grunn av behovet for fri passasje i en eventuell nødsituasjon ikke samtykkes til å ha gangen som arbeidsplass. Riksmekleren har understreket viktigheten av pressens arbeid og det er innledet et samarbeid for varsling av de presseorganer som ønsker det når det vil bli gitt meddelelser fra pågående meklings saker.

7. Brukerundersøkelser

Riksmekleren har ikke gjennomført formaliserte brukerundersøkelser i 2016. Meklingsinstitusjonen har imidlertid svært mye kontakt med tariffpartenes delegasjonsledere og øvrige delegasjonsmedlemmer både før, under og etter meklinger. Alle meklinger avsluttes med et fellesmøte. Det gjennomføres også en intern

evaluering med innspill fra partene etter alle større meklinger. Også i forkant av meklinger er det mye kontakt med tariffpartene om meklingsprosessen i den aktuelle sak. Vi har derfor et ganske bredt informasjonstilfang når det gjelder brukernes vurderinger.

Ordinære brukerundersøkelser er heller ikke direkte treffende, idet partenes vurderinger av andre aktører enn seg selv lett kan påvirkes av hvorvidt de oppfatter om de nådde sine forhandlingsmål eller ikke. Noen direkte sammenlignbare institusjoner med vitenskapelige brukerundersøkelser har vi ikke.

Vi jobber imidlertid med om man kan trekke erfaringer fra evalueringer som er foretatt av rettsmeklingsinstituttet i førsteinstansdomstolene.

8. Intervjuer, foredrag og seminar

Riksmekleren har også i 2016 holdt flere foredrag om institusjonens arbeidsoppgaver og funksjon.

Riksmekleren blir jevnlig kontaktet av fagblader, tidsskrifter og aviser for å informere eller kommentere. Flere av de utnevnte meklerne er også aktive med forelesninger og kommentarer. Nåværende riksmekler har også deltatt i arbeidet med elektroniske kommentarutgaver til arbeidstvistloven, og holdt denne å jour gjennom 2016. Videre har Riksmekleren bidratt med en lengre fagartikkel i jubileumsskriftet som ble publisert i januar 2016 for å bidra til kompetanseutviklingen hos nye meklere hos Riksmekleren og å sette partene i stand til å være best mulig forberedt til meklingene.

Det legges vekt på å være imøtekommende overfor henvendelser om besøk, intervjuer eller foredrag fordi slike aktiviteter er en viktig del av arbeidet med å spre forståelse for og informasjon om tariffhold og meklingsarbeid. På den annen side må hensynet til hovedoppgaven, å sikre mest mulig arbeidsfred prioriteres foran alle andre oppgaver.

Riksmekleren har vært tilgjengelig for media både i forbindelse med meklinger og ellers for å svare på spørsmål og å gi informasjon om institusjonens samfunnsoppdrag og arbeidsmåte.

9. Mottak av delegasjoner fra andre land

Mekling i interesselvister er en konfliktløsningsform som de fleste land har behov for å finne gode ordninger for. Riksmekleren legger vekt på internasjonalt samarbeid om mekling i tariffvister.

Riksmekleren har således et godt og omfattende samarbeid med meklingsinstitusjonene i de andre nordiske land i form av møter og utveksling av meklingsfaglige produkter. I det nordiske møtet på Island ble det således arbeidet med flere meklingsfaglige spørsmål av betydning for samarbeidslandene. Island arbeidet i 2016 og fortsetter i 2017 med en ny modell. De ønsker å hente inspirasjon fra den norske modellen, og Riksmekleren har arrangert møte med norske tariffparter og deres islandske motparter for å bidra til islendingenes arbeid med å lage en ny modell.

Riksmekleren er også opptatt av å bidra til å styrke det internasjonale samarbeidet, og stiller alltid opp ved henvendelser fra arbeidslivets parter, f. eks. NHO og LO, og fra FAFO og andre organer/institusjoner som driver med internasjonalt arbeid. Også 2016 ble det tatt imot besøk fra utenlandske delegasjoner, f. eks. Colombia.

10. Årlig fagseminar for meklerkorpset

Riksmekleren besluttet i september 2014 at kompetanseutvikling av meklerne skal være et sentralt verktøy i arbeidet med å bistå tariffpartene til å finne samarbeidsløsninger og derved å unngå eventuelle unødvendige konflikter. I 2014 ble det således arbeidet med seminaret for 2014 og 2015, og samtidig lagt en langsiktig plan for utdanning av meklerkorpset. I 2016 har vi fulgt denne planen, og fortsetter med oppfølgingen i 2017.

11. Markering av institusjonens 100-års jubileum

Riksmekleren som institusjon feiret 100 år i 2016. Jubileet ble markert med en seminar dag og en jubileumsbok med tittelen "Fred er dog det beste – Riksmekleren gjennom hundre år."

12. Miljø

Riksmekleren er opptatt av å integrere miljøhensyn i driften av institusjonen.

Tiltak	
Renhold	Det blir krevd bruk av miljøvennlige produkter.
Innkjøp	Leverandør med miljøprofil skal velges der det er mulig.
Papirforbruk	Standard tosidig utskrift i s/h.
Avfall	Institusjonen benytter gårdeiers rutiner for kildesortering.

13. Beredskap og sikkerhet

Det har ikke innkommet opplysninger om sikkerhetstrusler rettet mot personell eller informasjon hos Riksmekleren i 2016. Riksmeklerens lokalers beliggenhet medfører imidlertid at begge typer trusler også kan få betydning for vår virksomhet. Trusselvurderinger foretas løpende, og om det skal treffes ytterligere tiltak fra Riksmeklerens side vil bli vurdert på nytt i 2017.

Det er gjort forbedringer mht visuell kontroll med personer som innpasserer bygget på gateplan etter å ha ringt på Riksmeklerens ringeklokke. Dette har betydning for ivaretagelsen av både personellsikkerhet og informasjonssikkerhet.

Riksmekleren vurderer behovet for tilleggslokaler, og vil i den forbindelse vurdere de sikkerhetsmessige aspekter.

14. Likestilling

Det har ikke vært meldt likestillingssaker eller oppstått likestillingsproblematikk i 2016. Rekruttering av nye meklere foretas under hensyntagen til likestillingsmessige forhold. Det er for øyeblikket meget god kjønnsbalanse i meklerkorpset, men dette vil kunne svinge i kortere perioder bl.a. på grunn av tilfeldig avgang og om det er menn eller kvinner som fyller kriteriene for å bli gode meklere. Deres tilgjengelighet for rask tilkalling vil også bero på faktorer som ikke har med kjønn å gjøre. Det må således legges et langsiktig perspektiv til grunn når det gjelder likestillingsmålet.

15. Ytre miljø

Riksmeklerens ringeklokke på gateplan ble utbedret i 2014. Det er således tydeligere å oppfatte hvordan man får kontakt med og innpasseringssamtykke fra Riksmekleren.

Det ytre miljø vil bli ytterligere fulgt opp i 2017, eventuelt i samarbeid med andre leietakere i bygget. Skifte av aktører på utleiersiden og driftssiden skaper utfordringer for leietakerne. Det har vært arbeidet en del med dette pga ombygging i etasjene under i 2016. Arbeidet med utleiers representanter vil fortsette i 2017.

Nærmere om resultater og måloppnåelse i 2016

Det vises til redegjørelsen ovenfor vedrørende målangivelsene for virksomheten.

Det vises videre til den statistiske informasjon som er inntatt ovenfor.

Prosessuelle forhold

Det fremgår av Arbeids- og sosialdepartementets tildelingsbrev at virksomheten til enhver tid skal sørge for at partene kommer til mekling uten unødvendig ventetid. Riksmekleren har avviklet meklingen innen de frister som er rimelige og i forståelse med partene. Det forekommer at meklingssaker tar noe mer tid enn minstetiden pga behovet for å finne frem til egnet mekler, men oftest er avvikende tidspunkt et resultat av partenes preferanser. Partenes valg av tidspunkt for brudd er for øvrig bestemmende for berammelsen av meklingsdagene. Dersom begge (eller alle i flerpartsmeklinger) parter er enige om berammelsen av meklingsdagene vil det bli lagt til grunn og være avtalebasert. Forekomsten av uenighet om berammelsestidspunktet har vist seg økende både i 2015 og i 2016. Riksmekleren har hatt flere møter med parter utelukkende for å kunne mekle frem tidspunktet for gjennomføringen av meklingene (både innenfor LO-NHO området) og innenfor olje og gass sektoren med flere arbeidstakerparter. Riksmekleren vil arbeide for å skape entydighet og klarhet om berammelsesavgjørelsene vedrørende meklingene i interessetvister både ved kontakt med partene og ved eventuelle innspill på fortsatt regelverksutvikling. Som nevnt viser uformell brukerkontakt at det ikke har vært noen utilfredshet med meklingsprosessene. Uten at det har noen avgjørende betydning, er det likevel en omstendighet som Riksmekleren vurderer som ett av kriteriene for måloppnåelse. Det er også i noen grad en sammenheng mellom partenes opplevelse av

en god prosess og muligheten for å oppnå en minnelig løsning rent materielt. På den annen side er ikke enhver påstand om manglende prosesskvalitet eller meklerens håndtering av betydning for en mer objektiv og vitenskapelig vurdering av prosessen.

Materielle forhold

Etter de opplysninger som foreligger, er det oppnådd minnelige løsninger og konflikt avverget i samtlige interesselvister hvor det har vært mulig ut fra partens posisjoner og handlingsvalg.

Ut fra de opplysninger som foreligger, er det grunn til å anta at oppgjøret i 2016 ligger innenfor de prinsipper og rammer som partene i arbeidslivet sluttet seg til i Holden III. 2016 viser egentlig at alle parter nå har tilpasset seg Holden III og integrert enighetene derfra i sitt praktiske arbeid. I den forbindelse har Frontfagsmeklingen (Fellesforbundet – Norsk Industri) vært forbilledlig. At utviklingen i økonomiske parametere kan bli annerledes enn anslaget, endrer ikke det forhold at forbedringene på dette punkt har fått gjennomslag og har partenes tilslutning.

Etter dette finner vi at målene er nådd for 2016.

Benchmarking – sammenlignende analyse

Norge har ingen tilsvarende meklingsinstitusjoner. Forliksrådene og de alminnelige domstoler reguleres av så vidt avvikende prosessregler at noen fruktbar sammenligning vanskelig kan foretas. Forskjellene på retts- og interesselvister er betydelige også rent materielt.³ Ordningene i våre nordiske naboland er så vidt annerledes på flere punkter at benchmarking mellom landene ikke er egnet til å gi økt innsikt i forbedringsmuligheter. Evalueringsinstrumentet for institusjonens utvikling av målstandarder og grad av måloppnåelse må således fortsatt bygge på omforente tilbakemeldinger fra partene og andre som berøres av institusjonens arbeid, samt relevante forskningsresultater.

---

³ Det vises til artikkelen Mekling i interesselvister i jubileumsskriftet Fred er dog det beste, 2016, med henvisning til litteratur.

Oppdrag i tildelingsbrev for 2016.

Oppdragene i tildelingsbrevet anser Riksmekleren som løst, idet rutiner og retningslinjer for intern kontroll er etterlevet, og fastsatte mål og resultatkrav er fulgt opp. Så vidt vites ligger all aktivitet innenfor gjeldende lover og regler, og det kan ikke ses at ressursbruken ikke er effektiv.

Som tidligere fremholdt kan Riksmekleren sammenlignes med en brannstasjon, hvor det rykkes ut ved trusler mot arbeidsfreden. Det må nødvendigvis medføre en beredskapsplattform som gir grunnlag for stor fleksibilitet, og som setter institusjonen i stand til å respondere på kraftige økninger i innkomne saker, økt forekomst av omfattende og streikeutsatte saker, og økt behov for flere meklere i samme mekling og/eller i samtidige meklinger. Beslutningene om ressursbehov og beredskapsnivå treffes nødvendigvis i forkant ut fra den på beslutningstidspunktet beste kunnskap. Idet resultatene av meklingen er fundamentalt avgjørende for partene og for samfunnet, og underkapasitet i institusjonen kan ha alvorlige konsekvenser, vil en viss overbemanning måtte tåles. Da det for de fast ansatte klarligvis ikke foreligger noen overbemanning, idet vi siden 2013 drifter embetet løpende uten en tidligere fast kontorsjefstilling, og med en riksmekler i lavere stillingsprosent, er forholdet mellom kostnader og resultater optimalt. Det er foretatt en effektivisering og en innsparing. Idet de særskilte meklerne ikke har noen fast avlønning men lønnes per meklet time, vil det ikke pådra lønnskostnader å ha en større meklerstab. Og avlønning per meklet time kan ikke effektiviseres. Merkostnadene ved kompetanseutviklingen er bagatellmessige. Det er etter dette ikke avdekket noen åpenbare forenklingsmuligheter verken rent faktisk eller mht regelverksutvikling. Og det er heller ikke påvist noen besparelsesmuligheter som ikke svekker måloppnåelsen. Arbeidet med å se etter besparelser og effektivisering og arbeid med ABE-reformen vil fortsette.

Rapportering er foretatt i henhold til departementets pålegg i tildelingsbrevet. Likeledes er anmodningen om innspill i forhold til budsjettet for 2016 etterkommet. Det vises ellers til den løpende kontakt med departementet om virksomhetens oppgaver og arbeidsmåte, regelverksspørsmål samt ressursbehov og ressursbruk.

Del IV Styring og kontroll med virksomheten

Overordnet vurdering

Det er to faste medarbeidere i virksomheten. Øvrig personale er innkalte vikarer på saksbehandlersiden og meklere. Virksomheten foregår i leide lokaler med avtalebaserte kostnader og rettigheter.

Budsjettet er vel – i statlig sammenheng – ikke av de største. Oppgavene er som redegjort for – å mekle frem minnelige løsninger i innkomne meklingssaker der det er mulig. Samlet sett antas det forsvarlig å betegne virksomheten for relativt oversiktlig rent styringsfaglig.

De styringssystemer og rutiner som er i bruk, samt de styringsgrep som er iverksatt for en best mulig resultatoppnåelse i forhold til ressursbruken antas å være noenlunde effektive. De risikofaktorer som er identifisert er adressert og antas å være under rimelig kontroll. De tiltak som har vært iverksatt fra høsten 2013 mht kompetanseutvikling og rekruttering, og som er forsterket i tiden 2014-2016, anses for å ha gitt betydelig effekt, og forventes fortsatt å gi effekter videre fremover.

Vår erfaring er at styrings- og kontrollsystemer er i overensstemmelse med økonomireglementet.

Regnskapsrapportering og resultatrapportering anses å kunne ivareta departementets og Riksrevisjonens kontrollbehov. Riksmekleren er imidlertid åpen for når som helst å redegjøre for overordnet styrings- og kontrollbehov, og er svært tilfreds med den dialog og den veiledning som har vært gitt fra Riksrevisjonens side.

Når det gjelder virksomhetens egenstyring, er oversiktligheten mht antall medarbeidere og pengeressurser to elementer som forenkler muligheten for målrettet virksomhet.

Riksmekleren finner at ovenstående målangivelser og anvendte prinsipper for målstyring gir institusjonen et tilstrekkelig godt verktøy for løpende kontroll med graden av resultatoppnåelse.

Etter det vi kan se har tildelte ressurser vært anvendt effektivt, og i tråd med gjeldende prinsipper for budsjettstyring og ressursbruk i staten. Regnskapsmodell, kontoplan med tilhørende rapportering fungerer etter hensikten.

Del V Vurdering av fremtidsutsikter

Gitt de økonomiske prognoser som Norges Bank og SSB la til grunn for utviklingen Norge, antok Riksmekleren allerede i årsmeldingen for driftsåret 2014 at det ikke var upåregnelig at meklinger i fremtiden kan komme til å måtte handle om nominell lønnsnedgang og/eller reallønnsnedgang, eventuelt at andre forhandlingstemaer/meklingstemaer som resultat av lavere ressursvekst enn vi har hatt de senere år. For enkelte sektorer erfarte man i 2016 at den økonomiske situasjonen i enkelte bransjer nettopp var slik, og at andre elementer enn sentrale tillegg fikk større fokus i forhandlinger og meklinger. Dette er en tendens som vil fortsette, som følge av lavere vekst i deler av privat sektor og lavere vekst i offentlige budsjetter.

Det er heller ikke upåregnelig at meklingene kan komme til å omfatte nye former for omstillingsbehov knyttet til lønns- og arbeidsvilkår så vel i privat som i statlig sektor. Den økonomiske utviklingen i 2015-2016 har gjort at Riksmeklerens antakelse nå er en realitet for enkelte sektorer. Enkelte underliggende interessenmotsetninger har blitt håndtert ved midlertidige løsninger, mens de grunnleggende årsaker til uenigheter ikke er endret. For Riksmekleren er det nødvendig å ta høyde for at noen av disse interessenmotsetningene blir definerende for kravene og problemstillingene i meklingsaker i hovedåret 2018. Etter sin art kan det lede til flere brudd og også til flere konflikter i form av bruk av kampmidler (streik/lockout).

Det er for lite informasjon tilgjengelig i dag til å kunne gi en forsvarlig analyse av ovenstående. Riksmekleren finner imidlertid at det er nødvendig å ta høyde for en slik mulig utvikling i arbeidet med å tilrettelegge ressurser for fremtidige oppgjør, i første omgang hovedoppgjøret 2018. En utvikling i retning av mer krevende meklingsstemaer enn tidligere vil kreve et godt samspill – og ikke minst tillit – mellom partene i arbeidslivet, myndighetene og de institusjoner som samfunnet stiller til rådighet for konfliktløsning innenfor arbeidslivet. Dette må adresseres med høy kompetanse, godt samarbeid og gode prosesser.

Riksmekleren antar at etterspørselen etter mekling som alternativ konfliktløsning i samfunnet ikke vil bli mindre fremover, og utvidelsen av ansvarsområdet til også å omfatte mekling innenfor fiskerisektoren er en indikasjon på en utvikling som mest sannsynlig vil fortsette. Riksmeklerens kompetanseutvikling tar sikte på å sette institusjonen i stand til å møte dette behovet.

Del VI Årsregnskap

Ledelseskommmentar til årsregnskapet

Formål

Det vises til redegjørelsen ovenfor om Riksmeklerens historikk, oppgaver og virksomhet. Videre vises det til redegjørelsen for økonomistyring og kontroll.

Bekreftelse

Regnskapet er avlagt i henhold til de regler og retningslinjer som gjelder vedrørende økonomi, økonomistyring og regnskap.

Vurderinger av vesentlige forhold ved regnskapet

Som nevnt er det faktiske ressursbehovet avhengig av andre aktørers beslutninger og agering. Budsjettering og regnskapsmessige forhold må derfor nødvendigvis bygge på dette. Innenfor rammen av det som er mulig, anser vi prognosene for ressursbehov og rapporter om faktisk ressursbruk så presise som de med rimelighet kan bli.

Ressursbruken hos Riksmekleren ligger innenfor rammen av tildelt budsjett. Budsjettmidlene er benyttet i henhold til forutsetningene i budsjettet, tildelingsbrevet og innenfor de mål som er satt for virksomheten.

Det vises til redegjørelsen ovenfor om hvilke usikkerhetsfaktorer som knytter seg til budsjettering, herunder antall innkomne meklingsaker. Antall innkomne saker, og arten av disse, samt konfliktprosenten, er avgjørende for antall meklingsdøgn/meklingstimer som medgår, og hvilke lønnskostnader, reise- og kostutgifter mv. som påløper.

Regnskapsrapporter er avgitt i henhold til pålegg og overensstemmende med gjeldende krav. Det er forsøkt vurdert fortløpende hvilke besparelsesmuligheter som foreligger uten at graden av måloppnåelse reduseres.

Jeg har ellers ingen vesentlige merknader til regnskapsforholdene utover det som allerede har vært innrapportert. Skulle det være spørsmål om dette, ber jeg om å bli kontaktet.

Riksrevisjonen er revisor for Riksmekleren.

Fristen for å sende endelig årsrapport er satt til 15.03.17. Rapporten er således rettidig. Den er også – som pålagt – innsendt i forkant til orientering.

Oslo den 15. mars 2017

Nils Dalseide

Riksmekler

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskapet

Årsregnskap for Riksmekleren er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelsene om økonomistyring i staten av 12. desember 2003 med endringer, senest 5. november 2015, samt i tråd med Finansdepartementets rundskriv R-115 om Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap og i samsvar med krav fastsatt i departementets tildelingsbrev.

Riksmekleren benytter kontantprinsippet og utarbeider ikke virksomhetsregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Riksmekleren har rapportert til statsregnskapet.

Oppstillingen er i henhold til de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Riksmekleren har fullmakt til å disponere i henhold til tildelingsbrevet.

Oppstillingen viser videre hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Riksmekleren har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindretgift
0648	Riksmekleren	01	Driftsutgifter	A+B	6 864 000	8 363 126	-1 499 126
0648	Riksmekleren	21	Spesielle driftsutgifter	A+B	1 436 000	0	1 436 000
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter			10 725	
	<i>Sum utgiftsført</i>				8 300 000	8 373 852	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt(-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			8 890	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			575 888	
	<i>Sum inntektsført</i>					584 778	
	Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					7 789 073	
	Kapitalkontoer						
60088201	Norges Bank KK /innbetalinger					16 110	
60088202	Norges Bank KK/utbetalinger					-7 647 017	
706003	Endring i mellomværende med statskassen					-158 166	
	<i>Sum rapportert</i>					0	
	Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
					31.12.2016	31.12.2015	Endring
706003	Mellomværende med statskassen				-349 108	-190 942	-158 166

Virksomhet: AN - Riksmekleren

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0648 01		6 864 000	6 864 000
0648 21		1 436 000	1 436 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0648 01		-1 499 126		-1 499 126				-1 499 126	
64 821	"kan nyttes under post 01"	1 436 000		1 436 000				1 436 000	

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Riksmeklerens tildelte midler på kapittel/post 0648.21 er gitt med stikkordet "kan nyttes under post 01". Stikkordet gir Riksmekleren fullmakt til å overskride post 01 med inntil 1 436 000, slik at samlet merutgift i 2016 beløper seg til 63 126.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>			
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	4 659 597	2 801 139
Andre utbetalinger til drift	2	3 703 071	3 087 989
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		8 362 668	5 889 128
Netto rapporterte driftsutgifter		8 362 668	5 889 128
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling av finansutgifter	3	459	96
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		459	96
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		459	96
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		8 890	8 750
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		575 888	343 737
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		10 725	7 416
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-574 053	-345 071
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		7 789 073	5 544 153
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld			
		2016	2015
Skyldig skattetrekk		-349 108	-191 345
Annen gjeld		0	403
Sum mellomværende med statskassen		-349 108	-190 942

Virksomhet: AN - Riksmekleren**Note 1 Utbetalinger til lønn**

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	1 958 748	1 590 549
Arbeidsgiveravgift	575 888	343 737
Pensjonsutgifter*		
Sykepenger og andre refusjoner (-)		
Andre ytelser	2 124 960	866 853
Sum utbetalinger til lønn	4 659 597	2 801 139
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	2	2

Virksomhet: AN - Riksmekleren**Note 2 Andre utbetalinger til drift**

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	1 769 110	1 721 651
Vedlikehold egne bygg og anlegg		
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	2 563
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	518 372	488 782
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	7 397	84 015
Mindre utstyrsanskaffelser	69 006	43 597
Leie av maskiner, inventar og lignende	197 870	175 691
Kjøp av fremmede tjenester	4 551	5 477
Reiser og diett	509 423	209 481
Øvrige driftsutgifter	627 342	356 732
Sum andre utbetalinger til drift	3 703 071	3 087 989

Virksomhet: AN - Riksmekleren

Note 3 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Sum innbetaling av finansinntekter		

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	459	96
Sum utbetaling av finansutgifter	459	96

Note 4 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016	31.12.2016	Forskjell
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum</i>			
Omløpsmidler			
<i>Sum</i>			
Langsiktig gjeld			
<i>Sum</i>			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-579 343	0	-579 343
Skyldig skattetrekk	-349 108	-349 108	0
<i>Sum</i>	-928 451	-349 108	-579 343
Sum	-928 451	-349 108	-579 343

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

Riksmekleren eier ingen finansielle anleggsmidler	
Balanseført verdi 31.12.2016	0

RIKSMEKLEREN
Org. nr.: 971524626

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Riksmeklerens årsregnskap for 2016. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusive noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2016.

Etter Riksrevisjonens mening gir Riksmeklerens årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2016 og mellomværende med statskassen per 31. desember 2016, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter Riksrevisjonens oppfatning er det innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse om revisjonen av årsregnskapet og uttalelsene om etterlevelse av administrative regelverk dekker ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V), og vi attesterer ikke denne informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det revisors oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskapen opparbeidet under revisjonen, eller hvorvidt den øvrige informasjonen tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom det konkluderes med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er Riksrevisjonen pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsen og overordnet departements ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverk for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

26#153:12d508b7-1212-4613-a842-03652f668873:5

Overordnet departement har det overordnede ansvar for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999) alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke beslutningene som treffes av brukere på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999, utøver revisor profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen.

Revisor identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Revisjonshandlinger utformes og gjennomføres for å håndtere slike risikoer, og tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis innhentes som grunnlag for revisors konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Dette skyldes at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner, eller overstyring av intern kontroll.

Revisor gjør også følgende:

- opparbeider en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll
- evaluerer hensiktsmessigheten av regnskapsprinsippene som er brukt, og rimeligheten av tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, herunder tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde

Revisor kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Revisor vil også kommunisere om forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, herunder eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Av de forholdene som kommuniseres med ledelsen, tar revisor standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse regnes som sentrale forhold ved revisjonen. Disse beskrives i så tilfelle under eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom Riksrevisjonen gjennom revisjon av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomføres utvalgte revisjonshandlinger for å kunne gi uttalelse om hvorvidt det er vesentlige brudd på disse.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi gir en uttalelse med moderat sikkerhet på om vi er kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene i vesentlig grad er i strid med administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnås gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendig.

Basert på revisjon av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene er i strid med administrative regelverk for økonomistyring.

Oslo; 20.04.2017

Etter fullmakt

Hans Conrad Hansen
ekspedisjonssjef

Knut G. Lien
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur